

pot ad ki, kész e lapokat az együttműködés alapvető eszközeiként rendelkezésre bocsátani. A Szovjetunió felszólította a résztvevő államokat, jelentsék be nála három hónapon belül a referátumok formájával, az aktualitással, a nyelvi problémákkal kapcsolatos kívánásaikat. A maga részéről javaslatot fog kidolgozni arra vonatkozólag, hogyan menjen végbe az együttműködés a Referatívnyj Zsurnál alapján.

Végül, egy NDK-javaslat alapján, a konferencia a dokumentáció és tájékoztatás területén való együttműködés titkári teendőit, további intézkedésig, Csehszlovákiára bízta. A titkárság első teendői: a konferencia anyagának (egy-egy országok beszámolója, tervezetek) kiadása; a konferencia jegyzőkönyvének elkészítése; a kidolgozott és megszavazott ajánlásokkal kapcsolatos valamennyi teendő figyelemmel kísérése. /MÁ/

TÁJÉKOZTATÓ TERMÉSZETTUDÓSOK KÉPZÉSE ANGLIÁBAN

Examination syllabus for information scientists. = Liaison. 1961. febr. 9-10. p.

Vizsgaanyag a tájékoztató természettudósok számára [Angliában].

Hivatásos könyvtárosok és tájékoztatási tisztviselők képzését Angliában a század

eleje óta a Library Association látta el. Számosan tettek képesítő vizsgát mind Anglia területéről, mind külföldről származó hallgatók.

Különösen a második világháború befejezte óta mind több bírálat hangzott el azonban az L.A.-vizsgákról, hogy nem alkalmasak a természettudományos és műszaki tájékoztatás terén dolgozó tisztviselők képességeinek és tudásának elbírálására.

Az L.A. álláspontja ebben a kérdésben az volt:

"a könyvtáros és a tájékoztatási tisztviselő hivatása egy és ugyanaz, hiszen ugyanazt az anyagot használják fel, s ugyanazokat az eljárásokat alkalmazzák, ha nem is mindig ugyanazon a módon...; nincs olyan megkülönböztető jellegzetessége a természettudományos

irodalomnak sem, ami külön foglalkozási ág felállítását tenné szükségessé".

E felfogás ellenzői viszont azzal érveltek, hogy

"a tájékoztatás munkáját végző természettudósnak elsősorban tudósnak kell maradnia, aki a gyűjtött tájékoztatási anyag elbírálására képes, s aki tanácsadó szerepet tölt be".

1958-ban azután megalakult az Institute of Information Scientists (Tájékoztató Természettudósok Intézete). Az Intézet egyik céljaként a tájékoztató természettudósok képesítő vizsgái anyagának megállapítását tűzte maga elé.

A most közzétett vizsgaanyag főként annak megállapítására irányul, rendelkezik-e a jelölt - akinek a természettudományok területén egyetemi fokozata, vagy ennek megfelelő szakképzettsége van - kellő képességgel a tájékoztatási anyag elbírálására s tanácsadó szerep kör betöltésére.

Jelenleg az Intézet két éves tanfolyamot tart; eddig mintegy tizenöt megfelelő képesítéssel rendelkező hallgató iratkozott be; a képesítő vizsgákat két csoportban irányozták elő: 1961, illetve 1962 év végén.

A VIZSGÁK ANYAGA

1. Nyelv, fogalmazás, szerkesztés

a/ A hírközlés alapelvei. Angol nyelvtani és fogalmazási ismeretek, referátum és összefoglaló kutatási jelentés írásával kapcsolatban. Az etimologia elemei, különösen a természettudományos fogalmak latin és görög elnevezéseivel kapcsolatban. A fogalmazás szempontjai jelentés, természettudományos folyóiratcikk, napilap, tankönyv számára szolgáló írásmű esetében. Idegen nyelvű cikkekkel kapcsolatos problémák, fordítás, szótár-használat.

b/ Kézirat előkészítésének módja közzététel céljából; a tipográfiai és a grafikai szemléltetés elemei; kefelevonat-korrektúra; szerkesztési alapelvek, különösen referáló lap esetében.

c/ Referálás és az írásmű tartalmi összefoglalásának egyéb formái. A referátum jellegzetességei. A referálás szempontjai és technikája. Referáló lapok készítése. Referáló lapok mutatóinak készítése.

2. A tájékoztatás áramlása

a/ A hírközlés történetének és elméletének, a természettudományos társulatok, a természettudományos könyvek, folyóiratok, re-

feráló lapok stb. kialakulása történetének alapjai. Film, rádió, televízió felhasználása. A tájékoztatás áramlása az ipar, kereskedelem terén, a kutatás során és a kormányzati szervek vonalán. A kutatás és fejlődés eredményeinek hatásos felhasználása terén felmerülő problémák. A szabványosítás, a szabványokkal foglalkozó szervek.

b/ Szervezés és vezetés. Tájékoztató intézmények szervezése; a különféle típusok alapelvei és jellegzetességei. A vezetés általános alapelvei. Személyzet-szükséglet, személyzet-kiválasztás, képzés. Más /kutatói, üzemi, ügyvezetési/ személyzettel való kapcsolat. A tájékoztató osztály helyzete vállalatnál, kutató társulatnál, kormányzatszerveknél stb. Kalkulációs és költségvetési munka. Berendezés, tervezés, elrendezés. Publikációs szolgáltatások. Üzleti eljárás publikálás, folyóiratok, jelentések stb. szétosztása kapcsán /pl. a cégen belül/.

c/ Jog. A szerzői és szabadalmi jog, a modell- és védjegyjog elemi ismerete.

3. A tájékoztatás technikája

a/ A tájékoztatás forrásai. I r o t t források: tankönyvek, táblázatok, folyóiratok, referáló lapok, kutatási jelentések, közlések, nem tett jelentések, kormányzati kiadványok, szabadalmak, kereskedelmi katalógusok, fordítási jegyzékek stb. S z ó b e l i források: vitaanyag, előadások, konferenciák anyaga. V i z u á l i s források: képek, diagrammok, filmek, modellek, bemutatók, kiállítások és vásárok. A források l e l ő h e l y e : a k ö n y v t á r a k anyaga, szervezete, felszerelése, katalogizálási és folyóiratcikk-cimleírási eljárások /az olvasó szükséglete szempontjából/, szakállomány, különös tekintettel a természettudományos és műszaki anyagra és a nagyobb könyvtárakra; a természettudományos társulatok és intézmények, szakmai szervezetek, kutató-egyesületek, fejlesztési egyesületek, országos és nemzetközi szervek stb. és tagozottságuk valamint szolgáltatásaik; ipari szakkönyvtárak, tájékoztató szolgáltatásaik és az érte szedett díjak. Az ilyen források előnyei és viszonylagos értéke /gyorsan adható válasz stb./ a kutatások során.

b/ Technika és elmélet

1/ Tárolás. Az osztályozás alapelvei, különösen a logikai alapelvek, modern eljárások stb. Repertorizáló eljárások, egyéni és általános tájékoztatási célokra, lyukkártya-rendszerek stb. A különféle rendszerek összehasonlítása, határfokok különböző körülmények között. Különleges rendszerek vázlatos ismertetése. Szabadalmak osztályozásának alapelvei.

2/ Gyűjtés, hasonlítás és visszakeresés. Az írott, szóbeli és vizuális /L. 3a./ tájékoztatási anyag felkeresésének megszervezése és módja. Adatfelvételek elindítása. Bibliográfiai hivatkozások folyóiratokra, szabványokra, könyvekre; folyóiratcímek stb. hivatalos rövidítései. Szabadalom-kutatás módja. A mutatók használata. Tájékoztatási anyag visszakeresése nagy arányokban: gépesített /mechanikai, elektronikus stb./ tárolás és visszakeresés. Tájékoztatási anyag előkészítése és nyújtása bibliográfiákban

/különösen folyóiratok stb. cikkeiből/, összefoglalásokban, jegyzetekben, kivonatokban, jelentésekben, kritikai szemlékben stb.

3/ Másolás. Dokumentumok másolásának - ideértve a nyomtatást is - és előállításának módja és gazdaságossága. Feljegyző berendezések pl. magnetofonok, filmek stb. használata. Teleátvitel. Gépi fordítás.

4/ Terjesztés. A tájékoztatási anyag terjesztésének módjai egy-egy szervezeten, pl. vállalaton, országos vagy nemzetközi szervezeten belül. A tájékoztatást kérő személlyel való bánásmód; a kérések elemzése. Állandó kapcsolat fenntartása és tanácsadó szolgáltatások. A terjesztés külső munkája.

A NÉMET KÖNYVTÁRAK FELVILÁGOSÍTÓ KÖZPONTJA

GITTIG, Heinz : Das Auskunftsbüro der deutschen Bibliotheken. = Dokumentation. 8.Jg. 1961. 2.no. 55-56.p.

A Német Könyvtárak Felvilágosító Központja.

1904. szeptember 5-én a Deutsche Litteraturzeitung közölte, hogy "a porosz Központi

Katalógus Osztály a jövőben választ ad azokra a kérdésekre, hogy egy-egy könyv megvan-e és melyik könyvtárban". Ez a tevékenység lett az alapja a Német Könyvtárak Felvilágosító Központjának, amely az 1904. október 1-i rendelettel átvette az irodalom központi lelőhely-felkutatásának feladatát. Miután Németországban a történeti fejlődés, a területi szétaprózottság következtében nem volt nemzeti könyvtár, az Auskunftsbüro gyakorolta az "eszmei nemzeti könyvtár" funkcióját.

Fennállásának első 40 évében ez a világviszonylatban is páratlan intézmény nagy nemzetközi tekintélyre tett szert. Tudósok és egyetemi hallgatók bibliográfiai tájékoztatást és az általuk keresett irodalom lelőhelyére vonatkozó felvilágosítást kaptak tőle. A német politikai helyzet ennek az intézménynek a történetében is tükröződik. Néhány számadat: 1905-ben 299, 1913/14-ben kereken 14,000, 1917/18-ban 5,600 volt a keresett könyvek száma. Az első világháború, az infláció és a gazdasági válság után a megkeresések száma állandóan növekszik s 1934/38-ban kereken 21,000 cimre rug. Ettől kezdve azonban a fasiszta rezsim alatt állandóan hanyatlik az intézmény.

Az 1945 és 1955 közötti években egyetlen kérés sem volt teljesíthető. A hitleri háború ennek a német könyvtárakat átfogó in-